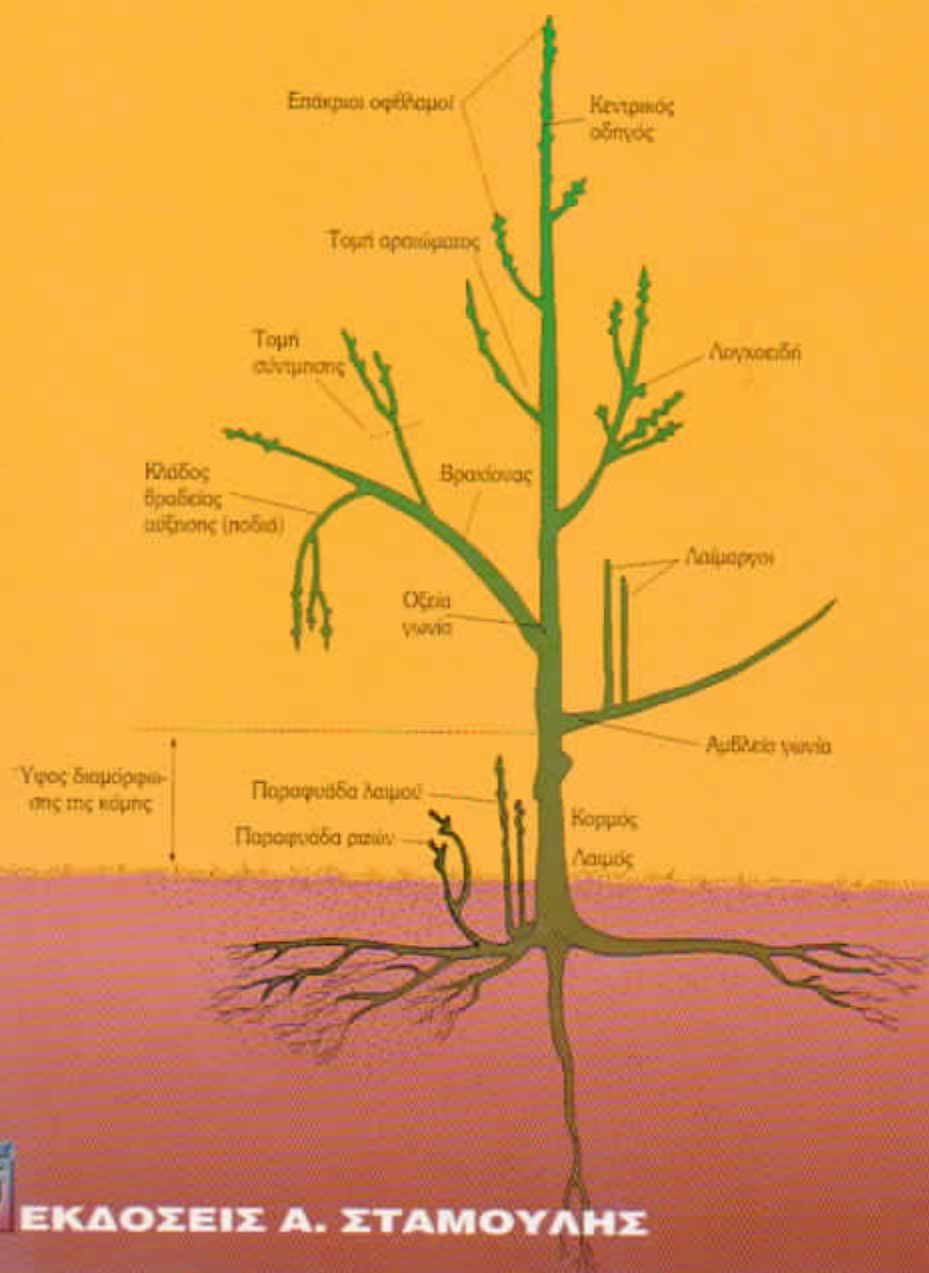

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Α. ΠΟΝΤΙΚΗ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΔΕΝΔΡΟΚΟΜΙΑΣ
ΓΕΩΠΟΝΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΔΕΝΔΡΟΚΟΜΙΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α. ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ

ΑΘΗΝΑ

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Πρόλογος	23
Εισαγωγή	25
 1. Η παραγωγή δενδροκομικών προϊόντων σε παγκόσμιο και εθνικό επίπεδο	29
1.1. Είδη καρποφόρων δένδρων και θάμνων της ευκράτου ζώνης ..	31
1.2. Είδη καρποφόρων δένδρων και θάμνων της υποτροπικής ζώνης ..	31
1.3. Είδη καρποφόρων δένδρων και θάμνων της τροπικής ζώνης. .	31
 2. Το καρποφόρο δένδρο και τα όργανά του	35
2.1. Βλαστοί.....	35
2.1.1. Ανάπτυξη βλαστών και λογχοειδών ..	42
2.1.1.1. Σχηματισμός λογχοειδών ..	44
2.1.1.2. Αύξηση κατά διάμετρο ..	45
2.1.1.3. Λειτουργικό ξύλο ..	46
2.1.1.4. Σομφό και εγκάρδιο ξύλο ..	47
2.1.1.5. Αποθήκευση υδατανθράκων ..	48
2.1.1.6. Μεταλλαγές, μεταλλαγές οφθαλμών, χίμαιρες ..	51
2.2. Ρίζες ..	53
2.2.1. Αύξηση ριζών ..	53
2.2.1.1. Περιοδική αύξηση ..	54
2.2.2. Το περιβάλλον των ριζών ..	55
2.2.2.1. Υφή εδάφους ..	56
2.2.2.2. Οξυγόνο εδάφους ..	56
2.2.2.3. Υγρασία εδάφους ..	57
2.2.2.4. Θερμοκρασία εδάφους ..	58
2.2.2.5. Εδαφική χλωρίδα και πανίδα ..	59
2.2.2.6. Γονιμότητα εδάφους ..	60

2.2.2.7. Αλληλοπάθεια	61
2.2.2.8. Ζημιές ριζών	61
2.2.3. Λειτουργία ριζών	61
2.2.3.1. Στήριξη	62
2.2.3.2. Απορρόφηση και μεταφορά νερού	62
2.2.3.3. Απορρόφηση θρεπτικών στοιχείων	64
2.2.3.4. Μετατροπή ή σύνθεση αυξητικών ρυθμιστικών ουσιών.	65
2.2.3.5. Αποθήκευση τροφών	68
2.2.3.6. Συνεισφορά στη ριζόσφαιρα	68
2.2.3.7. Ριζική πίεση και δακρυρροή ξύλου	69
2.2.4. Εξάπλωση ριζικού συστήματος	70
2.2.4.1. Χαρακτηριστικά ριζικού συστήματος διαφόρων καρποφόρων δένδρων.	70
2.2.4.2. Επίδραση περιβαλλοντικών παραγόντων επί του ριζικού συστήματος	73
2.3. Οφθαλμοί	75
2.3.1. Ως προς τη θέση τους επί του βλαστού	75
2.3.2. Ως προς το περιεχόμενό τους	75
2.3.3. Ως προς τη διάταξή τους επί του βλαστού	76
2.3.4. Ως προς τη δραστηριότητά τους	76
2.3.5. Ως προς την παρουσία ή απουσία λεπίων	77
2.3.6. Λέπια οφθαλμών	77
2.3.7. Ουλές	77
2.4. Φύλλα	78
2.4.1. Μέρη των φύλλων	78
2.4.2. Παραμίσχια φύλλα	78
2.4.3. Είδη φύλλων	78
2.4.4. Διάταξη φύλλων	78
2.4.5. Μέγεθος, σχήμα, περίμετρος φύλλων	79
2.4.6. Αδένες φύλλων	79
2.4.7. Στομάτια φύλλων	79
2.4.8. Διατήρηση φύλλων	80
2.4.9. Σημασία των φύλλων	80
2.4.10. Σύνθεση ανθογόνων ουσιών	80
2.4.11. Αναγωγή νιτρικών και σύνθεση αμινοξέων	81
2.4.12. Βιοσύνθεση τερπενοειδών ουσιών συμπεριλαμβα- νομένων και των ορμονών	81
2.4.13. Σύνθεση φαινολικών ουσιών και ταννινών	82

2.4.14. Αποθήκευση θρεπτικών ουσιών	83
2.4.15. Φωτοσυνθετική παραγωγικότητα	84
2.4.15.1. Δέσμευση και χρησιμοποίηση φωτός	86
2.4.15.2. Φωτοσυνθετική δυναμικότητα	102
2.4.15.3. Φωτοσυνθετική παραγωγικότητα	112
2.5. Ανθη	130
2.5.1. Μορφολογία άνθους	130
2.5.2. Τύποι ανθέων	131
2.5.3. Τύποι ταξιανθιών	132
2.6. Ανθοφορία	134
2.6.1. Νεανικότητα	134
2.6.1.1. Χαρακτηριστικά νεανικών φυτών	134
2.6.1.2. Διάρκεια και κληρονομικότητα της περιόδου νεανικότητας	136
2.6.2. Σχηματισμός ανθοφόρων οφθαλμών	138
2.6.2.1. Φυσιολογικά και μορφολογικά στάδια	138
2.6.2.2. Ιστορικές απόψεις σχετικές με την ανθική προ- τροπή σχηματισμού ανθοφόρων οφθαλμών	140
2.6.3. Εποχή ανθικής προτροπής σχηματισμού ανθοφόρων οφθαλμών και αναγκαίες προϋποθέσεις	143
2.6.3.1. Ο ρόλος των ενδογενών ορμονών	144
2.6.3.2. Επίδραση των εξωγενώς παρεχομένων αυξητικών ρυθμιστικών ουσιών	145
2.6.3.3. Αλληλεπίδραση μεταξύ σπόρων και φύλλων ..	146
2.6.3.4. Χαράκωμα	147
2.6.3.5. Χρόνος ανάπτυξης των φύλλων	147
2.6.3.6. Εαρινοποίηση	148
2.6.3.7. Αποεαρινοποίηση	149
2.6.3.8. Ο ρόλος των θρεπτικών ουσιών	150
2.6.3.9. Σχέση εαρινοποίησης και φωτοπεριόδου	150
2.6.3.10. Το ερέθισμα του ψύχους κατά την εαρινοποίηση	150
2.6.4. Καλλιεργητικές τεχνικές που επηρεάζουν το σχηματισμό ανθοφόρων οφθαλμών	151
2.6.4.1. Χαραγή ή εντομή	151
2.6.4.2. Συνδυασμός υποκειμένου - εμβολίου	151
2.6.4.3. Επιβραδυντήρες αύξησης	152
2.6.4.4. Το κλαδευμένο σε σχέση με το ακλάδευτο	152
2.6.4.5. Καλοκαιρινό κλάδεμα	153

2.6.4.6. Κλάδευμα ριζών	154
2.6.4.7. Υπερβολική αζωτούχος λίπανση	154
2.6.4.8. Χειρισμοί κλάδων	154
2.6.5. Περιληπτική αναφορά στις επεμβάσεις που περιορίζουν το σχηματισμό ανθικών καταβολών.	155
2.6.6. Διαφοροποίηση ανθοφόρων οφθαλμών	156
2.6.7. Πτώση οφθαλμών, ανθέων και καρπών	158
2.6.7.1. Αίτια πτώσεως ανθοφόρων οφθαλμών.	158
2.6.8. Εποχή άνθησης	161
2.6.8.1. Ανάγκες σε ψύχος των καρποφόρων δένδρων... ..	162
2.6.8.2. Ανάγκες σε μονάδες θερμότητας κατά την άνοιξη.	168
2.6.8.3. Γενετική μεταβίβαση του χρόνου άνθησης.....	169
2.6.8.4. Ο ρόλος των κυτοκινινών στην έκπτυξη των οφθαλμών.	169
2.6.8.5. Ο ρόλος της όψιμης φθινοπωρινής ανάπτυξης των οφθαλμών στην έκπτυξη αυτών.....	170
2.6.8.6. Συμβάντα λαμβάνοντα χώρα κατά την περίοδο που τα δένδρα στερούνται φυλλώματος.	172
2.7. Καρποί.....	173
3. Τρόπος καρποφορίας των καρποφόρων δένδρων	179
3.1. Φυλλοβόλα καρποφόρα δένδρα	179
3.1.1. Μηλιά	179
3.1.2. Αχλαδιά	181
3.1.3. Κυδωνιά	182
3.1.4. Αμυγδαλιά	184
3.1.5. Βερικοκκιά	184
3.1.6. Ροδακινιά	186
3.1.6. Μηλοροδακινιά	186
3.1.7. Δαμασκηνιά	186
3.1.8. Κερασιά	188
3.1.9. Βυσσινιά.....	189
3.1.10. Φισικιά	190
3.1.11. Καρυδιά	190
3.1.12. Φουντουκιά.....	192
3.1.13. Καστανιά	193
3.1.14. Πεκάν	194
3.1.15. Ακτινίδιο	195

3.1.16. Ροδιά	195
3.1.17. Λωτός	197
3.1.18. Ζιζυφιά	197
3.1.19. Συκιά	199
3.2. Αειθαλή καρποφόρα δένδρα	201
3.2.1. Ελιά	201
3.2.2. Εσπεριδοειδή	203
3.2.3. Ξυλοκερατιά	205
3.2.4. Μουσμουλιά Ιαπωνική	205
3.2.5. Μουσμουλιά Γερμανική	206
4. Βελτίωση ποικιλιών καρποφόρων δένδρων	207
4.1. Επιλογή	207
4.2. Βελτίωση με σταυρεπικονίαση	208
4.3. Η μέσω μεταλλαγών βελτίωση	209
4.4. Βιοτεχνολογικές μέθοδοι	210
4.4.1. Κυτταροκαλλιέργεια και σωμακλωνική επιλογή	210
4.4.2. Καλλιέργεια πρωτοπλάστων	211
4.4.3. Μεταφορά με βακτηριακό φορέα	212
4.4.4. Μικρο-σφαιρική μεταφορά	212
4.5. Διατήρηση γενετικού υλικού	212
5. Λήθαργος	215
5.1. Ενδολήθαργος οφθαλμών	218
5.2. Εύκρατα είδη	220
5.2.1. Υποτροπικές περιοχές	220
5.2.1.1. Ποικιλίες με μικρές ανάγκες σε ψύχος	221
5.2.1.2. Ειδικά υποκείμενα	222
5.2.1.3. Χημικές επεμβάσεις	222
5.2.1.4. Κλάδευμα	224
5.2.1.5. Τεχνητή βροχή πάνω από την κόμη του δένδρου	225
5.2.2. Τροπικές περιοχές	225
5.2.2.1. Κύκλοι καρποφορίας	227
6. Καρπόδεση	231
6.1. Βιολογία της άνθησης	231
6.2. Επικονίαση	232
6.2.1. Γαμετοφυτική ασυμβιβαστότητα	233
6.2.2. Σποροφυτική ασυμβιβαστότητα	234

6.2.3. Ανάπτυξη γυρεοσωλήνα και γονιμοποίηση	236
6.2.4. Αποτελεσματική περίοδος επικονιάσεως	236
6.2.5. Παράγοντες που επηρεάζουν την επικονίαση και γονιμοποίηση των ανθέων	238
6.2.5.1. Μορφολογία ανθέων και επίσκεψη εντόμων	238
6.2.5.2. Στείριότητα γύρης	239
6.2.5.3. Μη ζωική γύρη.....	239
6.2.5.4. Εκφυλισμός εμβρυόσாகου	240
6.2.5.5. Δικογαμία	240
6.2.5.6. Περιβαλλοντικοί παράγοντες	241
6.2.5.7. Ανταγωνισμός με ζιζάνια	242
6.2.5.8. Πληθυσμός μελισσών	242
6.2.5.9. Καλλιεργητικές τεχνικές που ευνοούν την καρπόδεση	242
6.3. Επικονίαση - σχετιζόμενα φαινόμενα	244
6.3.1. Απόμιξη ή παρθενογένεση και πολυεμβρυονία	244
6.3.2. Παρθενοκαρπία.....	246
6.3.2.1. Ορμονική παρθενοκαρπία	246
6.3.2.2. Πρωίμηση καρπών λόγω εκφυλισμού του εμβρύου.....	247
6.3.3. Φυσιολογία και ανάπτυξη σπερμάτων	247
6.3.3.1. Σπερματική βλάστη και εμβρυογένεση.....	248
6.3.3.2. Φυσιολογία ανάπτυξης	249
6.3.4. Φύτρωμα και συντήρηση σπόρων	251
6.3.4.1. Παράγοντες που επηρεάζουν το φύτρωμα	251
7. Αύξηση καρπών	255
7.1. Εποχική αύξηση	255
7.2. Μέγεθος και αριθμός κυττάρων	258
7.3. Σχήμα καρπού	260
7.4. Παράγοντες που επηρεάζουν την αύξηση των καρπών	263
7.4.1. Ενδογενείς παράγοντες	263
7.4.1.1. Αριθμός κυττάρων ανά καρπό	263
7.4.1.2. Σχέση φύλλων: καρπό	263
7.4.1.3. Τροφικά αποθέματα	264
7.4.1.4. Χρόνος ωρίμασης της παραγωγής	264
7.4.1.5. Σχηματισμός και κατανομή σπόρων	265
7.4.2. Περιβαλλοντικοί παράγοντες	266
7.4.2.1. Θερμοκρασία.....	266

7.4.2.2.	Έλλειψη νερού.....	268
7.4.2.3.	Άνεμοι	268
7.4.2.4.	Φως.....	269
7.4.2.5.	Αλληλεπίδραση μεταξύ θερμοκρασίας, μήκους ημέρας και εποχής.....	269
8.	Αραιώμα καρπών	271
8.1.	Χρησιμοποιούμενες χημικές ουσίες	273
8.2.	Παράγοντες που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα του αραιώματος	275
8.2.1.	Ευαισθησία ποικιλιών	276
8.2.2.	Στάδιο ανάπτυξης καρπού	277
8.2.3.	Καιρικές συνθήκες: ομίχλη, βροχή, άνεμος	277
8.2.4.	Χημική αστάθεια	278
8.2.5.	Προσκολλητικές ή διαβρεκτικές ουσίες	278
8.3.	Μέθοδοι αραιώματος	279
8.3.1.	Αραιώμα βλαστών.....	279
8.3.1.1.	Με χειμερινό κλάδευμα	279
8.3.2.	Αραιώμα ανθέων ή ανώριμων μικρών καρπών	279
8.3.2.1.	Αραιώμα με το χέρι	280
8.3.2.2.	Μηχανικό αραιώμα	280
8.3.2.3.	Χημικό αραιώμα	280
8.3.3.	Περίοδος αραιώματος.....	281
8.3.4.	Βαθμός αραιώματος.....	281
8.3.5.	Αραιώμα πυρηνοκάρπων	282
9.	Θρέψη καρποφόρων δένδρων	285
9.1.	Καθορισμός θρεπτικών επιπέδων των καρποφόρων δένδρων ..	286
9.2.	Θρεπτική σύσταση φύλλων	287
9.3.	Η χρησιμοποίηση του азώτου από τα καρποφόρα δένδρα.....	290
9.3.1.	Απορρόφηση νιτρικών και αμμωνιακών ιόντων.....	290
9.3.2.	Χρησιμοποίηση αζωτούχων αποθεμάτων από τα καρποφόρα δένδρα.....	292
9.3.3.	Ανταπόκριση των καρποφόρων δένδρων στην παροχή αζωτούχων λιπάνσεων.....	293
9.4.	Η χρησιμοποίηση των κύριων θρεπτικών στοιχείων από τα καρποφόρα δένδρα.....	298
9.4.1.	Ασβέστιο.....	298
9.4.1.1.	Απαιτήσεις καρποφόρων δένδρων σε ασβέστιο ...	299
9.4.1.2.	Συγκέντρωση ασβεστίου στα φύλλα	

και τους καρπούς	300
9.4.2. Κάλι	301
9.4.2.1. Απατήσεις των καρποφόρων δένδρων σε κάλι ...	301
9.4.2.2. Ο ρόλος του καλίου στη φυσιολογία των καρποφόρων δένδρων	302
9.4.2.3. Συγκέντρωση καλίου στα φύλλα και τους καρπούς	303
9.4.3. Φωσφόρος	303
9.4.3.1. Απορρόφηση φωσφόρου από τα καρποφόρα δένδρα	304
9.4.3.2. Συγκέντρωση φωσφόρου στα φύλλα και τους καρπούς	304
9.4.3.3. Επίδραση του καλλιεργητικού συστήματος στην απορρόφηση του φωσφόρου	305
9.4.3.4. Ανταπόκριση των καρποφόρων δένδρων στην παροχή φωσφορικών λιπάνσεων	306
9.4.4. Μαγνήσιο	306
9.5. Η χρησιμοποίηση των μικροστοιχείων από τα καρποφόρα δένδρα	308
9.5.1. Σίδηρος	308
9.5.1.1. Συμπτώματα τροφопενίας σιδήρου	308
9.5.1.2. Φυσιολογικές αλλαγές σε σιδηροτροφопениακά καρποφόρα δένδρα	309
9.5.1.3. Απορρόφηση σιδήρου	309
9.5.1.4. Ευαισθησία των καρποφόρων δένδρων στο Ca... ..	309
9.5.1.5. Διόρθωση σιδηροτροφопениακών κληρώσεων ...	310
9.5.2. Βόριο	311
9.5.2.1. Ο ρόλος του βορίου στη φυσιολογία των καρποφόρων δένδρων	311
9.5.2.2. Συμπτώματα τροφопενίας βορίου	313
9.5.3. Ψευδάργυρος	315
9.5.4. Μαγγάνιο	316
9.5.5. Θείο	317
9.5.6. Χαλκός	318
9.5.7. Μολυβδαίνιο	318
9.5.8. Αρσενικό	319
9.5.9. Αργίλιο	319
9.5.10. Νάτριο και κλώριο	320
10. Η χρησιμοποίηση του νερού από τα καρποφόρα δένδρα. ...	321

10.1. Καθορισμός των αναγκών των καρποφόρων δένδρων σε νερό.....	324
10.2. Ο ρόλος του ριζικού συστήματος στην απορρόφηση του νερού.....	325
10.3. Επίδραση της φυλλικής επιφάνειας επί της κατανάλωσης νερού.....	326
10.4. Επίδραση των καρπών επί της διαπνοής.....	327
10.5. Ορμονική ρύθμιση του ανοίγματος των στοματίων.....	328
10.6. Ρύθμιση της αύξησης των δένδρων με περιορισμό της παροχής νερού.....	328
10.7. Δημιουργία στρες από υπερβολική ποσότητα νερού.....	332
11. Κλάδευμα.....	335
11.1. Τύποι κλαδεύματος.....	336
11.2. Επίδραση του κλαδεύματος επί της κυριαρχίας της κορυφής... ..	338
11.3. Επίδραση του κλαδεύματος επί της αύξησης του δένδρου... ..	343
11.4. Επίδραση του κλαδεύματος επί της φωτοσύνθεσης.....	348
11.5. Επίδραση του κλαδεύματος στα αποθέματα των υδατανθράκων.....	349
11.6. Επίδραση του κλαδεύματος επί της καρποδέσεως.....	350
11.7. Επίδραση του κλαδεύματος επί της παραγωγής και της επεξεύρεσης.....	351
11.8. Κλάδευμα ροδακινιάς.....	352
11.9. Επίδραση του κλαδεύματος επί της ποιότητας των καρπών... ..	355
11.10. Επίδραση του κλαδεύματος επί του ορμονικού ισοζυγίου των καρποφόρων δένδρων.....	356
11.11. Αρχές κλαδεύματος.....	360
11.11.1. Κλάδευμα μορφώσεως.....	362
11.11.2. Εποχή κλαδεύματος των καρποφόρων δένδρων, ως διαδικασία ενδυνάμωσης ή εξασθένησης αυτών.....	363
11.11.2.1. Ληθαργικό κλάδευμα.....	363
11.11.2.2. Καλοκαιρινό κλάδευμα.....	364
11.11.2.3. Όψιμη σύντμηση.....	365
11.11.3. Κλάδευμα καρποφορίας των καρποφόρων δένδρων.....	366
11.11.3.1. Κατά τη ληθαργική περίοδο.....	366
11.11.4. Σχήματα μόρφωσης καρποφόρων δένδρων.....	369
11.11.4.1. Κυπελλοειδές.....	369
11.11.4.2. Άτρακτος.....	370

11.11.4.3. Γραμμοειδές τύπου Τατούρα	372
11.11.4.4. Κόμη τύπου Lincoln	374
11.11.4.4. Κατακόρυφου άξονα	374
11.11.4.6. Νάνος πυραμίδα	375
11.11.4.7. Τύπου κορδονιού	376
11.11.4.8. Σχήμα κίονου	377
11.11.4.9. Παλμέττα	378
11.11.4.10. Οπωροφόρος φράχτης	379
12. Πολλαπλασιασμός καρποφόρων δένδρων και θάμνων	381
13. Παράγοντες που καθορίζουν το μέγεθος των καρποφόρων δένδρων	383
13.1. Γενετική προδιάθεση	383
13.1.1. Κοντά μεσογονάτια διαστήματα	383
13.1.2. Διακλαδώσεις με ευρεία γωνία	384
13.1.3. Βασπονικοί τύποι καρποφόρων δένδρων	385
13.1.4. Ζωηρότητα καρποφόρων δένδρων	387
13.1.5. Εμφάνιση γενετικών νάνων χαρακτηριστικών στα καρποφόρα είδη	389
13.1.6. Τρόπος βλάστησης και μέγεθος ποικιλιών	390
13.2. Ρύθμιση της ζωηρότητας με δενδροκομικές επεμβάσεις	391
13.2.1. Υποκείμενα	391
13.2.2. Τροποποίηση της γωνίας έκπτυξης των κλάδων ως τρόπος ρύθμισης της ζωηρότητας	396
13.2.3. Επίδραση της καρποφορίας επί του μεγέθους του δένδρου	400
13.2.4. Επίδραση της υδατικής καταπόνεσης επί του μεγέθους των δένδρων	402
13.2.5. Επίδραση της πυκνότητας των φυτών επί του μεγέθους του δένδρου	403
13.2.6. Ο ρόλος των γιββερελλινών στη ρύθμιση του μεγέθους του δένδρου	404
13.2.7. Θεωρητικοί μηχανισμοί που καθορίζουν το μέγεθος του δένδρου	407
14. Υποκείμενα καρποφόρων δένδρων	411
14.1. Χαρακτηριστικά υποκειμένων οικονομικής σημασίας	412
14.1.1. Έλεγχος του μεγέθους του δένδρου	412

14.1.2. Ανθεκτικότητα στους νηματώδεις	412
14.1.3. Ανθεκτικότητα στην πλημμύρα	414
14.1.4. Ανθεκτικότητα στη φυτόφθορα	414
14.1.5. Ανθεκτικότητα στην αρμυλλάρια	414
14.1.6. Ανθεκτικότητα στο <i>Agrobacterium</i>	415
14.1.7. Ανθεκτικότητα στο βακτηριακό κάψιμο	415
15. Παραγωγικότητα καρποφόρων δένδρων	417
15.1. Μέθοδοι μέτρησης	419
15.1.1. Ανθοφορία	419
15.1.2. Καρπόδεση	420
15.1.3. Παραγωγή	422
15.1.4. Παραγωγικότητα	422
15.2. Συστήματα πυκνής φύτευσης	425
15.2.1. Καρποφόρα επιφάνεια	425
16. Ορμόνες και ρυθμιστές αύξησης	427
16.1. Ονομασίες και συντομογραφίες	427
16.2. Γενικοί τύποι	431
16.2.1. Αυξίνες	431
16.2.2. Γιββερελλίνες	432
16.2.3. Κυτοκινίνες	432
16.2.4. Αιθυλένιο	433
16.2.5. Παρεμποδιστές αύξησης	434
16.2.6. Αλληλεπιδράσεις	435
16.2.7. Διαβρεκτικές ή Προσκολλητικές ουσίες	440
17. Ωρίμαση καρπών	443
17.1. Χρώμα καρπών	444
17.1.2. Παράγοντες που επηρεάζουν το χρώμα	444
17.1.3. Σύνθεση χρωστικών ουσιών	446
17.1.4. Επίδραση περιβάλλοντος	446
17.1.4.1. Φως	446
17.1.4.2. Θερμοκρασία	446
17.1.4.3. Καλλιεργητικές φροντίδες	447
17.1.5. Γενετική προδιάθεση	448
17.2. Συγκομιδή	448
17.2.1. Τρόποι συγκομιδής	449
17.2.1.1. Με τα χέρια	449

17.2.1.2. Με ραβδισμό ή με χτένια.....	449
17.2.1.3. Με μηχανικά μέσα.....	449
18. Εγκατάσταση οπωρώνα.....	451
18.1. Επιλογή τοποθεσίας.....	451
18.1.1. Εποχικές θερμοκρασίες.....	451
18.1.1.1. Θερμοκρασίες ψύχους, που να ικανοποιούν τις ανάγκες των καρποφόρων δένδρων, για τη διακοπή του ληθάργου τους.....	451
18.1.1.2. Ελάχιστες χειμερινές θερμοκρασίες.....	451
18.1.1.3. Ημέρες απαλλαγμένες παγετού και σύνολο μονάδων θερμότητας.....	452
18.1.1.4. Επίδραση υδάτινων όγκων επί της θερμοκρασίας.....	452
18.2. Εδαφικές συνθήκες.....	452
18.2.1. Έδαφος.....	452
18.2.2. Ύψος υδατικού ορίζοντα.....	453
18.3. Ετήσια βροχόπτωση και υπεδάφια αποθέματα νερού.....	453
18.4. Ανάγλυφο εδάφους.....	454
18.5. Ιστορικό της προς φύτευση τοποθεσίας.....	454
18.5.1. Προβλήματα επαναφύτευσης ή παθολογίας εδάφους.....	454
18.6. Προετοιμασία εδάφους.....	455
18.6.1. Ισοπέδωση.....	455
18.6.2. Άροση.....	455
18.6.3. Απολύμανση.....	456
18.7. Συστήματα φυτεύσεως.....	456
18.7.1. Κατά τετράγωνα και ορθογώνια.....	456
18.7.2. Κατά τετράγωνα με προσωρινό δένδρο στο κέντρο.....	457
18.7.3. Κατά εξάγωνα ή ισόπλευρα τρίγωνα.....	457
18.7.4. Καί' εναλλαγή.....	457
18.7.5. Κατά οπωροφόρο φράχτη.....	458
18.7.6. Κατά ισούψεις καμπύλες.....	460
18.8. Φύτευση δενδρυλλίων.....	460
18.9. Διάταξη επικονιαστριών ποικιλιών.....	462
18.9.1. Λόγοι επιλογής.....	462
18.9.1.1. Συγκομιδή και εμπορία ανάμικτων ποικιλιών.....	463
18.9.1.2. Τρόποι συγκομιδής.....	463
18.9.1.3. Κατεύθυνση επικρατούντος ανέμου.....	463

18.9.1.4. Σχέση των επικονιαστών προς την κύρια ποικιλία και διάταξή τους.....	464
18.10. Καλλιέργεια οπωρώνων	464
18.10.1. Καθαρή καλλιέργεια.....	464
18.10.2. Εγκατάσταση χλοοτάπητα	465
18.11. Συστήματα ποτίσματος	466
18.11.1. Συστήματα ροής λόγω βαρύτητας	467
18.11.1.1. Μέθοδος λεκανών.....	467
18.11.2. Πότισμα με αυλάκια ή σε λωρίδες	467
18.11.3. Τεχνητή βροχή.....	468
18.11.4. Στάγδην	469
18.11.5. Προληπτικές οδηγίες για τα συστήματα στάγδην και τεχνητής βροχής.....	469
18.11.6. Μερικές ζημιές μονίμως αρδευομένων και καλλιεργουμένων εδαφών.....	470
18.12. Έδαφος και γονιμότητα εδαφών	471
18.12.1. Ταξινόμηση εδαφών.....	471
18.12.1.1. Προέλευση εδαφών.....	471
18.12.1.2. Ανόργανα και οργανικά εδάφη	471
18.12.1.3. Σχέση μοριακών μεγεθών	471
18.12.1.4. Αντίδραση εδάφους (pH).....	472
18.12.1.5. Ικανότητα συγκράτησης του νερού.....	472
18.12.1.6. Ικανότητα ανταλλαγής κατιόντων.....	472
18.12.2. Λίπανση	473
18.12.2.1. Κόπρισμα.....	473
18.12.2.2. Χημική λίπανση	474
18.12.3. Βελτιωτικά εδάφους.....	475
19. Παγετοπροστασία.....	477
19.1. Χειμωνιάτικες ζημιές και επιδιωκόμενο ψύχος σκληραγώγησης.....	477
19.2. Παράγοντες που ευνοούν τον παγετό	479
19.2.1. Καιρικές συνθήκες	479
19.2.2. Τοπογραφικά χαρακτηριστικά	480
19.3. Τρόποι περιορισμού των ζημιών από παγετό.....	480
19.3.1. Πότισμα	480
19.3.1.1. Με κατάκλυση και αυλάκια.....	480
19.3.1.2. Με τεχνητή βροχή πάνω από την κόμη των δένδρων	481

19.3.2. Θερμάστρες	482
19.3.2.1. Ειδικές θερμάστρες οπωρώνων με καπνοδόχο	482
19.3.2.2. Συστήματα θέρμανσης με προπάνιο ή φυσικό αέριο ή τύπου καλοριφέρ	483
19.3.3. Ανεμομίκτες	483
19.3.4. Καλλιέργεια εδάφους	484
19.3.5. Παρεμπόδιση των παγο-πυρηνοειδών βακτηρίων. ...	484
19.3.6. Καθυτέρηση έκπτυξης των οφθαλμών	485
19.3.6.1. Με τη χρήση επιβραδυντήρων αύξησης.	485
19.3.6.2. Με εξατμιστική ψύξη των οφθαλμών	485
19.4. Περιποίηση παγετοζημιωθέντων δένδρων	486

Βιβλιογραφία	487